

Tühja kasseti kohtuotsus: loomeinimestele on tekitatud varaline kahju, mis tuleb riigil hüvitada

Tallinna Halduskohus mõistis Eesti Autorite Ühingule, Eesti Fonogrammitootjate Ühingule, Eesti Esitajate Liidule, Eesti Audiovisuaalautorite Liidule, Eesti Heliloojate Liidule, Eesti Interpreetide Liidule, Eesti Lavastajate Liidule, Eesti Lavastuskunstnike Liidule ja Eesti Näitlejate Liidule tekitatud varalise kahju hüvitamiseks Eesti Vabariigilt välja 816 559 eurot.

Loomeinimeste esindusorganisatsioonid ootasid kohtult jõulist ja selget märki, et kui valitsused on aastate jooksul oma tegematajätmise tõttu jätnud autorid, esitajad ja fonogrammitootjad ilma miljonitest eurodest, siis kohus taastab ebaõigluse ja sanktsioneerib valitsuse olulist rikkumist. Halduskohtu välja mõistetud hüvitise summa on küll rekordiliselt suur, võrreldes varasema kohtupraktikaga riigivastutuse kohtuasjades, kuid loomeinimestele põhjustatud ebaõiglust silmas pidades siiski ebapiisav. Lisaks oleks kohus pidanud valitsuselt välja mõistma viivised vältimaks selle uskumatu ignorantsuse kinnistumist. Õigusriigis on äärmiselt taunitav, et valitsust ja justiitsministeeriumi peab regulaarselt sundima täitma Eesti riigile EL õigusega seatud kohustusi kohtu kaudu.

Üheksat loomeinimeste katusorganisatsiooni kohtus esindav vandeadvokaat Priit Lätt advokaadibüroost PwC Legal tõi välja, et halduskohtu värske lahend andis meile kolm olulist teadmist:

1. Taas kord saime kinnitust juba eelnevalt Riigikohtu

2016. a lahendis öeldule, et Eesti tühja kasseti regulatsioon tuleb kaasajastada ja luua süsteem, mis reaalselt tagab loomeinimestele õiglase hüvitise.

2. Esmakordselt on nüüd kohtu poolt nimetatud konkreetsed kaasaegsed salvestusseadmed ja -kandjad, mis Vabariigi Valitsuse määruses peaksid olema hõlmatud, kuid milliseid täna seal ei ole ning mis oli ka kohtusse mineku põhjus.
3. Kohtu hinnangul saab õiglase tasu suuruseks lugeda digiajastu salvestusseadmete puhul 0,3% kauba väärtusest ja salvestuskandjate puhul 0,8% kauba väärtusest, mis tähendab seda, et kahjuhüvitise suuruseks perioodi 2014-2018 osas on 848 814 eurot.

Kui aga võtta aluseks täna autoriõiguse seaduses sätestatud hüvitise määrad, mis on salvestavate seadmete puhul 3% ja salvestuskandjate puhul 8% kauba käibemaksuta väärtusest, siis tuleks hüvitise summaks 48 miljonit eurot sama perioodi kohta. See on ka kohtusse esitatud kahjunõude aluseks.

“Kuigi Tallinna Halduskohtu poolt Vabariigi Valitsuselt väljamõistetud hüvitise suurus on väiksem, kui autoriõiguse seaduses toodud tasumäärade arvutus ja digiseadmete müügistatistika näitab, siis võib öelda, et see on kordades suurem, kui mõisteti välja eelmises kohtuvaidluses 2011-2013 aastate eest,” lisas loomeinimeste esindusorganisatsioone esindav vandeadvokaat Priit Lätt.

Kohtu hinnangul saab asuda seisukohale, et Vabariigi Valitsuse 17.01.2006 määruse nr 14 loetellu oleks olnud perioodil 2014 kuni 2018 põhjendatud lisada: süle-, laua- ja tahvelarvutid (nendes sisalduvad kõvakettad), mobiil- ja nutitelefonid, USB-mälupulgad, arvutivälised kõvakettad, MP3- või MP4- ja muud audio- või meediapleierid, DVD, HD-DVD ja BD salvestajad ning arvutiga ühildatud CD ja DVD kirjutajad. Halduskohtu otsus annab Priit Lätti sõnul hea sisendi tänasele valitsusele ning aitab Eestis kui e-riigis süsteemi luua ja olemasolevat määrust viivitamatult kaasajastada, seda eelkõige kohtuotsuses

loetletud seadmete ja salvestuskandjate osas.

Halduskohtu otsus ei ole veel jõustunud ning loomeinimeste esindusorganisatsioonidel, nagu ka valitsusel, on võimalus otsus edasi kaevata järgmisesse kohtuastmesse hiljemalt 13.12.2019.

Vaidluse taust

Õigus loomeinimeste hüvitisele tuleb Euroopa Liidu infoühiskonna direktiivist, mis kohustab iga liikmesriiki korraldama õiglase hüvitise maksmist õiguste omajatele kõigi turul käibel olevate salvestavate seadmete ja kandjate pealt. Eestis on see nõue pikalt poolikult täidetud ja valitsuste poolt korraldamata. Meil on küll autoriõiguse seadus, mis kehtestab protsendi salvestava seadme ja kandja käibemaksuta müügisummalt, mida tasuvad maaletoojad, kuid valitsuse kehtestatud nimekiri nendest seadmetest sisaldab peamiselt eelmise sajandi tehnikat, nagu kassetmakid ja videomakid. Digiseadmeid seal kirjas ei ole, mistõttu on kohtu kaudu hüvitise nõudmise ainsaks aluseks seaduses kehtestatud määrad.

Loomeinimesi esindavad organisatsioonid nõuavad kohtu kaudu Vabariigi Valitsuselt infoühiskonna direktiivi art 5 lg 2 punkti b Eesti õiguskorda ebakohase ülevõtmisega tekitatud kahju hüvitamist. Kahju seisnes selles, et õiguste omajatel on jäänud aastatel 2014-2018 saamata AutÕS §-s 27 sätestatud õiglase hüvitis, sest Vabariigi Valitsus ei ole juba 13 aastat uuendanud määruses toodud salvestusseadmete ja -vahendite nimekirja, mille eest vastavat tasu koguda saab.